

SCHRIFTELIJKE VRAAG

nr. 74

van **WIM VERHEYDEN**

datum: 3 november 2020

aan **MATTHIAS DIEPENDAELE**

VLAAMS MINISTER VAN FINANCIËN EN BEGROTING, WONEN EN ONROEREND ERFGOED

Herbestemde kerkelijke gebouwen - Eigendomsrecht inboedel en kunstwerken

Door de teruglopende belangstelling voor kerkelijke erediensten zoeken momenteel heel wat gemeenten en kerkfabrieken nieuwe bestemmingen voor hun kerkgebouwen via de zogenaamde 'kerkenbeleidsplannen.' Dit leidt in heel wat gevallen tot discussies aangaande het eigendomsrecht van inboedel en kunstwerken die zich in deze gebouwen bevinden.

De Sint-Margarethakerk van Wintam (Bornem) is één van die kerken. Sinds 1 september 2018 vinden er geen erediensten meer plaats en sedert 1 juli 2019 is de kerk ontwijd. Een genootschap werd opgericht en gaf de kerk een nieuwe invulling als museum met multifunctionele ruimte.

Het grootste deel van het kerkmeubilair van de kerk van Sint-Margaretha is afkomstig uit de in 1825 door overstromingen teloorgegangene kerk van Nattenhaasdonk. Die verdwenen site was de oudste woonkern op het grondgebied Hingene en één van de oudste nederzettingen van de streek. De vroegere locatie van de kerk, de Pastoor-Huveneersheuvel werd door voormalig Vlaams minister van Onroerend Erfgoed Geert Bougeois, in 2018 beschermd als archeologische site.

Vooraf de goederen komende uit de door overstromingen verlaten kerk van Nattenhaasdonk maken veel discussie los. Volgens inlichtingen die het Genootschap Sint-Margaretha heeft ontvangen via de provinciale overheid van de provincie Antwerpen, de intercommunale Igemo en Parcum, het vroegere CRKC, zouden de goederen daterende van voor het Ancien Regime, waar de voormalige kerk van Nattenhaasdonk toe behoort eigendom zijn van de gemeente Bornem.

De huidige kerkelijke overheid, zijnde pastoor en kerkfabriek, betwisten dit ten stelligste. Naar ik vernomen heb, zijn tijdens de Franse revolutie alle roerende en onroerende goederen van de kerk geconfisqueerd. Dat wil zeggen dat zij eigendom werden van de staat.

In het concordaat gesloten tussen Napoleon en paus Pius VII is dit zo gebleven. Wel heeft Napoleon ter compensatie de priesters een wedde en huisvesting (pastorie) gegeven, en dat is tot op heden nog steeds van toepassing. Dat gegeven heeft in de 19de en 20ste eeuw tot rechtszaken geleid die telkens door de kerk zijn verloren. Voor Wintam en trouwens ook voor alle kerken in Vlaanderen is dit belangrijk voor de toekomst van ons Vlaams en kerkelijk patrimonium.

1. Wat is de regelgeving aangaande het eigendomsrecht van inboedel en kunstwerken die zich in ontwijde kerken bevinden?
2. Wat houdt een en ander in aangaande het eigendomsrecht van inboedel en kunstwerken voor de Sint-Margarethakerk van Wintam (Bornem)?

ANTWOORD

op vraag nr. 74 van 3 november 2020

van **WIM VERHEYDEN**

1. De onroerenderfgoedregelgeving bepaalt geen regels over het eigendomsrecht van roerend of onroerend erfgoed. Eigendoms kwesties vallen onder het gemeen eigendomsrecht in het Burgerlijk Wetboek. Daarom doe ik, of mijn administratie, geen uitspraken over tot wie een bepaald roerend of onroerend goed behoort. Dergelijke geschillen worden daarom best voorgelegd aan de burgerlijke rechter.

Vanuit de Onroerenderfgoedregelgeving kunnen roerende objecten (los van hun eigendomsstatuut) in een beschermd monument mee beschermd worden als cultuurgoed omdat ze integrerend deel uitmaken van dat monument. In dat geval kan het mee beschermde cultuurgoed niet uit het monument verplaatst worden zonder toelating van het agentschap Onroerend Erfgoed. Belangrijk ook hier is dat door een bescherming als cultuurgoed er geen uitspraak wordt gedaan over aan wie het eigendomsrecht toebehoort. Daarnaast heeft het feit of een kerk al dan niet is ontwijd geen impact op het beschermingsstatuut als cultuurgoed.

Roerende goederen kunnen als cultureel erfgoed ook een beschermingsstatuut als topstuk krijgen op basis van het Topstukkendecreet, waarvoor mijn collega-minister Jambon bevoegd is (<https://www.vlaanderen.be/cjm/nl/cultuur/cultureel-erfgoed/erkenningen/topstukkenlijst>). Maar net zoals bij onroerend erfgoed doet dit statuut geen uitspraak over eigendomsrechten.

2. De Sint-Margarethakerk van Wintam te Bornem is geen beschermd monument. Het kerkgebouw is wel opgenomen in de vastgestelde inventaris voor bouwkundig erfgoed (<https://inventaris.onroerenderfgoed.be/erfgoedobjecten/2035>). Bijgevolg hebben de roerende goederen en de inboedel in deze kerk geen beschermd statuut op basis van het Onroerenderfgoeddecreet.